

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми «ОРІЄНТАЦІЯ ТА ВІДБІР ДІТЕЙ ДО ЗАНЯТЬ
ВОЛЕЙБОЛОМ У ШКІЛЬНІЙ СПОРТИВНІЙ СЕКЦІЇ»

Виконав: студент 2 курсу, групи FKS1-M23,
спеціальності 017 Фізична культура і спорт
Харченко Олег Валентинович.

Керівник: Наумчук В. І.,
кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Прозар М. В.,
кандидат наук з фізичного виховання
та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРІЄНТАЦІЇ ТА ВІДБОРУ ДІТЕЙ ДО ЗАНЯТЬ ВОЛЕЙБОЛОМ У ШКІЛЬНІЙ СПОРТИВНІЙ СЕКЦІЇ.....	6
1.1 Базові методологічні характеристики досліджуваної проблеми.....	6
1.2 Передумови здійснення спортивних орієнтації та відбору дітей для занять волейболом.....	8
1.3 Особливості фізичного стану дітей молодшого шкільного віку як основа спортивних орієнтації та відбору у волейболі...	28
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	37
2.1 Методи дослідження.....	37
2.2 Організація дослідження.....	38
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВУ КООРДИНАЦІЇ ХЛОПЧИКІВ ПРОТЯГОМ 7–14 РОКІВ.....	41
3.1 Динаміка показників координації хлопчиків у 7–14 років.....	41
3.2 3.2 Взаємозв'язки в зміні показників координації хлопчиків у 7–14 років.....	49
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	64
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми. Фактом є те, що у практиці спортивної діяльності важливе місце посідають орієнтація та відбір. Щороку зростає клас гри у волейбол, причому в усьому світі. Це зумовлює підвищення вимог до формування змісту тренувального процесу. У першу чергу це стосується юних спортсменів-волейболістів, адже саме у цей період закладаються їхні майбутні можливості [].

Розглядаючи спортивне тренування, як постійний (протягом усього календарного року) та систематичний процес формування й удосконалення техніки, тактики гри, а також розвитку всіх рухових (фізичних) якостей юних спортсменів, важливо мати чіткі і, водночас дієві, якісні організаційні та методичні параметри спортивної підготовки. У зв'язку з цим особливої значущості набувають питання спортивних орієнтації та відбору дітей для занять обраним видом спорту, а саме волейболом [].

На сучасному етапі спортивний відбір розглядається як комплекс заходів, спрямованих на вияв юних спортсменів, які володіють високим рівнем здібностей, що відповідають вимогам специфіки виду спорту. Якісно змінюючись, відбір є складовою системи багаторічної підготовки. Водночас, вибір кожною дитиною виду спорту, повинен якнайбільше відповідати її індивідуальним особливостям, а це становить сутність спортивної орієнтації. Вона пов'язана, передусім із дитяче-юнацьким та масовим спортом. Тут необхідно відзначити, що добре організована спортивна орієнтація суттєво підвищує ефективність іншого виду такої діяльності, а саме спортивного відбору [].

Ураховуючи зазначене, важливим на сучасному етапі залишається питання кількісних та якісних характеристик, якими повинні відзначатися діти, які мають бажання розпочати заняття волейболом. Зокрема, наявні сьогодні дані лише певною мірою відповідають сучасним вимогам, оскільки можливості дітей постійно змінюються внаслідок різних чинників. Саме тому це є однією з провідних причин систематичного (кожних п'ять-десять років) моніторингу

різних морфофункціональних характеристик дітей. Ураховуючи зазначене обрали для вивчення тему: *«Орієнтація та відбір дітей до занять волейболом у шкільній спортивній секції»*.

Роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи на 2019-2024 роки проблемної лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної активності дітей та молоді». Роль автора, який був співвиконавцем теми, була окреслена питаннями, що стосувалися орієнтації та відбору дітей до занять у шкільній спортивній секції з волейболу.

Об'єкт дослідження – спортивні орієнтація та відбір.

Предмет дослідження – кількісні та якісні параметри різних видів координації хлопчиків із різними соматотипами, як передумова для відбору до шкільної секції з волейболу.

Мета роботи – теоретично та експериментально дослідити сучасний стан вияву координації, що є основою для здійснення спортивної орієнтації і відбору в секцію з волейболу в закладі загальної середньої освіти.

Завдання дослідження:

1. Вивчити теоретичні аспекти проблеми спортивної орієнтації та відбору для занять волейболом на сучасному етапі.
2. Встановити особливості вияву координації у хлопчиків 7-14 років із урахуванням їхніх соматотипів, як передумови для досягнення успіху в заняттях волейболом.
3. Встановити особливості взаємозв'язків між різними показниками координації у хлопчиків 7-14 років із урахуванням їхніх соматотипів, як передумови для формування змісту занять волейболом.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано методи, що є адекватними у вирішенні завдань на теоретичному та емпіричному рівнях. Отримання ретроспективної інформації відбувалося за допомогою літературних і

документальних джерел; поточної інформації – з використанням педагогічного спостереження, педагогічного тестування, констатуючого етапу педагогічного експерименту; математико-статистичних методів обробки результатів досліджень.

Що стосується методів математичної статистики, то використання цих методів сприяло коректному опрацюванню емпіричних даних та їхній інтерпретації. Такими були методи, спрямовані на визначення основних одномірних статистик (середнє арифметичне, стандарт відхилення, помилка середнього).

Практичне значення одержаних результатів: використовуючи отриману інформацію можна поліпшити зміст освітнього процесу здобувачів вищої освіти на факультеті фізичної культури в ЗВО. Також отримані дані будуть корисними тренерам із волейболу, вчителям фізичного виховання, які планують роботу у секції з волейболу в закладі загальної середньої освіти.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано на наукових конференціях, зокрема Всеукраїнській інтернет-конференції «Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти» (Кам'янець-Подільський, 2023-2024 рр.); звітних науково-практичних конференціях для аспірантів, викладачів, магістрантів КПНУ університету імені Івана Огієнка (2023-2024).

Публікації. Результати наукової роботи за обраною темою дипломного проєкту було оприлюднено, крім зазначених наукових конференцій, також в одній публікації на тему: «Орієнтація та відбір дітей до занять волейболом у шкільній спортивній секції».

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 76 сторінках, з яких 67 – основного тексту, що містять 3 таблиці. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку 80 використаних джерел інформації.

ВИСНОВКИ

1. Вивчення різних джерел інформації засвідчує недостатню ефективність визначених шкільною програмою з фізичної культури засобів і методів залучення дітей до занять волейболом у шкільній спортивній секції. Одне з важливих питань у науковій проблемі, що розглядається, стосується спортивних орієнтації та відбору дітей у шкільну секцію з волейболу. На сучасному етапі недостатньою є кількість відповідних даних, що не сприяє обґрунтуванню організаційно-методичних положень формування змісту реалізації спортивної орієнтації та спортивного відбору, а також змісту занять у шкільній спортивній секції з волейболу на початковому етапі підготовки дітей – юних спортсменів.

2. Виявлений без урахування статусу соматичного типу щорічний темп статевого дозрівання, зміна показників фізичної підготовленості, здоров'я дітей суттєво відрізняються від даних, якими відзначаються ті самі діти, але згруповані на підставі соматичної приналежності в 11-14 років. Це свідчить про дієвість урахування соматичного типу у формуванні однорідних груп, передусім у аспекті узгодження особливостей морфофункціонального дозрівання підлітків та параметрів фізичного навантаження, що є оптимальним для занять волейболом у шкільній спортивній секції.

3. Щорічні значення показників координації у хлопчиків різних соматотипів суттєво відрізняються, але мають однакову тенденцію – у кожному віці періоду 7–14 років значно нижчі показники демонструють представники дигестивного соматотипу, за винятком координації у циклічних локомоціях у 10 років, вияв якої практично не відрізняється від отриманих у однолітків торакального соматотипу, та координації у метаннях на дальність непровідною рукою, що є найвищою після однолітків астеноїдного соматотипу.

4. Динаміка координації у циклічних локомоціях, метаннях на дальність провідною, непровідною рукою та координації в акробатичних рухових діях у хлопчиків різних соматотипів протягом 7–14 років неоднакова, передусім у темпах покращення та періодах значного погіршення координації у циклічних локомоціях.

5. Статистичні взаємозв'язки між зміною досліджуваних виявів координації, а також між ними і зміною кондиційних фізичних якостей хлопчиків 7–14 років різних соматотипів відрізняються кількістю, величинами і значеннями коефіцієнтів парної кореляції, що свідчить про неоднакову взаємозумовленість природного розвитку цих якостей. На практиці означене призводить до різних варіантів перехресної адаптації при використанні хлопчиками різних соматотипів однакових фізичних навантажень. Урахування виявленого сприятиме оптимізації процесу розвитку фізичних якостей, насамперед в аспекті вивільнення часу кожного заняття, оскільки максимального ефекту можна досягти використовуючи меншу кількість різних за спрямованістю фізичних навантажень при збереженні ефекту покращення більшості фізичних якостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрєєва О. В. Програмування фізкультурно-оздоровчих занять дівчат 12–13 років : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 НУФВСУ. К., 2002. 20 с.
2. Андрійчук Ю. М. Вплив секційних занять волейболом на серцево-судинну систему та фізичну працездатність школярів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 “Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт”*. 2011. Вип. 13. С. 9-13.
3. Андрійчук Ю. М. Вплив секційних занять волейболом на руховий розвиток школярів 14-16 років. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. - 2012. № 4. С. 229-236.
4. Апанасенко Г. Л., Попова Л. А., Магльований А. В. Санологія (медичні аспекти валеології) : підручник. Львів : Кварт, 2011. 303 с.
5. Арєф'єв В. Г., Єдинак Г. А. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту) : навч. посібник. 3-є вид. перероб. і доповн. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2007. 248 с.
6. Білецька В. В. Теоретико-методичне обґрунтування тестування фізичної підготовленості молодших школярів у процесі фізичного виховання : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 НУФВСУ. К., 2008. 20 с.
7. Бойчук Р. І. До питання педагогічного контролю координаційних здібностей юних волейболістів. *Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2016. Вип. 3(2). С. 41-44.
8. Бойчук Р. І. Взаємозв'язок показників координаційних здібностей та рівня технічної підготовленості юних волейболісток 10–12 років. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2010. Вип. 11. С. 97-102.

9. Бойчук Р. Технологія планування тренувальних навантажень координаційної спрямованості в юних волейболісток на етапі початкової підготовки. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2010. Вип. 12. С. 107-115.

10. Борисов О. О. Основи теорії методики викладання волейболу і футболу. К. : ПП «Люскар», 2004. 664 с.

11. Васьков Ю. В. Система фізичного виховання. 1–4 класи : навч. посібник. Х. : Вид-во «Ранок», 2009. 224 с.

12. Вертель О. В. Вплив навантажень швидкісно-силової направленості на формування техніко-тактичної підготовленості юних волейболістів 10-14 років : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. та сп. : 24.00.01 ХДАФК. Х., 2008. 21 с.

13. Волейбол : навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву вищої спортивної майстерності. К., 1993. 173 с.

14. Воробей Г.В. Фізичне виховання молодших школярів. Івано-Франківськ, 1993. 144 с.

15. Воропай С. Динаміка прояву силових здібностей 4–13-річних дітей центрального регіону України. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2002. С. 176–178.

16. Гаркуша С. В. Біомеханічна корекція швидкісно-силової підготовленості волейболістів високої кваліфікації у передзмагальний період : дис.. канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 ХДАФК. Харків : ХДАФК, 2005. 177 с.

17. Галіздра А. А. Структура спеціальної фізичної підготовленості волейболістів. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2008. № 11. С. 7-10.

18. Глазирін І. Д. Основи диференційованого фізичного виховання : монографія. Черкаси : Відлуння, 2003. 352 с.

19. Гуменна О. А. Фізіологічні характеристики організму дітей молодшого шкільного віку в різних умовах навчання : автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня канд. біол. наук : 03.00.13 КНУ імені Тараса Шевченка. К., 2006. 20 с.

20. Даниленко Г. М. Система активного формування здоров'я дітей і підлітків в умовах загальноосвітнього навчального закладу : метод. реком. Харків, 2002. 24 с.

21. Добринський В. С. Рейтингова оцінка фізичної підготовленості підлітків як засіб підвищення мотивації до систематичних занять фізкультурою : автореф. дис... канд. наук з фіз.вих. і сп. : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2000. 18 с.

22. Довгопол Е. П. Удосконалення системи спортивної підготовки волейболістів у дитячо-юнацьких школах. *Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2016. Вип. 11. С. 43-45.

23. Диференціація фізичної підготовки спортсменів : монографія / авт. кол. : Линець М.М., Чичкан О.А., Хіменес Х.Р. [та ін.] ; за заг. ред. М. М. Линця. Львів : ЛДУФК, 2017. 304 с.

24. Дубенчук А. І. Волейбол : навч. посібник. К. : Ранок, 2010. 112 с.

25. Дутчак М. В. Спорт для всіх в Україні : теорія та практика : монографія. К. : Олімп. л-ра, 2009. 279 с.

26. Занюк С. С. Психологія мотивації : навч. посібник. Луцьк : Волинський держ. ун-т, 2003. 123 с.

27. Земцова І. І. Спортивна фізіологія : підручник. К. : Олімп. л-ра, 2008. 208 с.

28. Зубаль М. В. Розвиток і вдосконалення фізичних якостей хлопців 7–17 років різних соматотипів : автореф. дис... канд. наук з фіз.вих. і сп. : 24.00.02 ЛДУКФ. Львів, 2009. 19 с.

29. Кириченко І. М. Нормативні показники гемодинаміки у підлітків різної статі в залежності від особливостей будови тіла : автореф. дис... канд. мед. наук : 14.03.03 ВНМУ. Вінниця, 2005. 21 с.

30. Ковцун В.І. Розвиток та контроль спеціальної витривалості у юних волейболістів : автореф. дис. ... канд. наук з фізичного виховання і спорту : 24.00.01 ЛДУФК. Львів. 2001. 19 с.

31. Козак Є.П., Прозар М.В. Методика вдосконалення техніко-тактичних дій волейболістів : навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2010. 152 с.

32. Коханець П. П. Формування фізичних і вольових здібностей у дітей молодшого шкільного віку : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2006. 20 с.

33. Кравчук Я. І. Методика диференційованого підходу до навчання фізичної культури учнів початкової школи : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02 ВНУ імені Лесі Українки. Луцьк, 2010. 19 с.

34. Кругляк О. Я. Від гри до здоров'я нації. Рухливі ігри, естафети на уроках фізичної культури : метод. посібник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2000. 80 с.

35. Леськів А.Д. Рухливі ігри на місцевості для школярів молодшого та середнього віку. Тернопіль : СМП «Астон», 2001. 132 с.

36. Линець М. М. Основи методики розвитку рухових якостей : навч. посібник. Львів : Штабар, 1997. 272 с.

37. Максимів Г. З. Технологія навчання гри в баскетбол учнів загальноосвітньої школи : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2007. 20 с.

38. Малойван Я., Малойван Я., Мицак А., Ханюкова О., Кіреєв О. Підвищення фізичної підготовленості волейболістів 12-13 років. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2016. № 3. С. 124-127.

39. Маліков М. В., Богдановська Н. В., Свасьєв А. В. Функціональна діагностика у фізичному вихованні і спорті : навч. посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2006. 246 с.

40. Мацейко І. І. Стан психофізіологічних функцій та успішність навчання учнів середнього шкільного віку і їх зв'язок з властивостями

основних нервових процесів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. біол. наук : 03.00.13 НУ іменні Тараса Шевченка. К., 2003. 18 с.

41. Містулова Т. Є. Математичні методи в теорії і практиці спорту : навч. посібник. Київ : Науковий світ, 2004. 90 с.

42. Молнар М. В. Формування програмно-методичного забезпечення фізичного виховання у молодшій школі з урахуванням регіонального компонента освіти (на прикладі Закарпатської області) : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 ВНУ імені Лесі Українки. Луцьк, 2000. 20 с.

43. Москаленко Н. В. Теоретико-методичні засади інноваційних технологій в системі фізичного виховання молодших школярів : автореф. дис... доктора наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 НУФВСУ. К., 2009. 42 с.

44. Огніста К. М. Рухливі ігри у фізичному вихованні молодших школярів : метод. рекомендації. Тернопіль : ТДПУ, 2004. 40 с.

45. Падалко О. С. Сучасні педагогічні технології. Київ, 2000. 368 с.

46. Прозар М. В. Теоретико-методологічне обґрунтування важливості народних рухливих ігор для дітей молодшого шкільного віку. *Вісник Кам'янець-Подільського нац. у-ту імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2009. Вип. 2. С. 228–231.

47. Прозар М. В. Тенденції розвитку класичного волейболу на сучасному етапі. *Матеріалами І наук. конф. молодих вчених КПНУ*: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. Вип.1. С. 228–231.

48. Прозар М. В. Проблеми і перспективи використання волейболу як засобу покращення фізичного стану учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Педагогіка, психологія та медико-біол. проблеми фіз.вих. і сп.* 2010. № 5. С. 113–116.

49. Прозар М. В., Козак Є. П. Волейбол : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2010. 180 с.

50. Прозар М. В. Характеристика організаційно-методичних положень навчання п'ятикласників спортивним іграм під час занять фізичної

культурою. *Вісник Прикарпатського нац. у-ту імені Василя Стефаника. Серія : Фізична культура.* 2010. Вип.12. С. 148–151.

51. Прозар М. В., Єдинак Г. А. Вияв і зміна показників фізичного стану учнів 4–5 класів при реалізації чинного змісту фізичного виховання. *Педагогіка, психологія та медико-біол. проблеми фіз.вих. і сп.* 2011. № 10. С. 27–31.

52. Прозар М. В. Ефективність експериментального змісту фізичного виховання в оволодінні учнями 4–5 класів прийомами гри у волейбол і гандбол. *Педагогіка, психологія та медико-біол. проблеми фіз.вих. і сп.* 2011. № 12. С. 85–89.

53. Прозар М. В., Єдинак Г. А. Покращення фізичного стану учнів 4–5 класів засобами спортивних ігор : метод. посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2011. 148 с.

54. Прозар М. В. Педагогічні умови покращення фізичного стану учнів 4–5 класів на етапі початкового вивчення спортивних ігор. *Педагогіка, психологія та медико-біол. проблеми фіз.вих. і сп.* 2012. № 2. С. 96-100.

55. Рибковський А. Г. Системна організація рухової активності людини. Донецьк : Дон НУ, 2003. 436 с.

56. Ровний А. С. Сенсорні механізми управління точнісними рухами людини : монографія. Харків : ХаДАФК, 2001. 220 с.

57. Сидорченко К. М. Оптимізація занять оздоровчої спрямованості у фізичному вихованні хлопчиків 11–14 років : автореф. дис... канд. наук. з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 ЛДІФК. Львів, 2009. 20 с.

58. Сембрат С. В. Ігрове спрямування фізичної підготовки дітей молодшого шкільного віку : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2003. 21 с.

59. Сергієнко Л. П. Тестування рухових здібностей школярів. К. : Олімп. л-ра, 2001. 439 с.

60. Синіговець І. В. Критерії оцінки фізичної підготовки юних волейболістів на етапі початкової базової підготовки. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2004. № 10. С. 19-25.

61. Сидорченко К. М. Оптимізація занять оздоровчої спрямованості у фізичному вихованні хлопчиків 11–14 років : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2009. 20 с.

62. Сінгаєвський С. М. Фізичне виховання — здоров'я школярів: методологічні, змістово-спрямувальні та управлінські основи впровадження в практику : монографія. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інф.-вид. відділ, 2002. 312 с.

63. Слюсарчук В. В. Стан сформованості та складові інтересу третьокласників до занять фізичними вправами. *Педагогіка, психологія та медико-біол. проблеми фіз. вих. і сп.* 2010. № 12. С. 140–142.

64. Солопчук Д. М. Формування здорового способу життя молодших підлітків у позаурочній фізкультурно-спортивній роботі : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.07 НАПНУ. К., 2008. 17 с.

65. Сотник О. Особливості добору юних баскетболістів. *Молода спортивна наука України*, у 3-х томах. Львів : НФВ «Українські технології», 2003. Т. 3. С. 49–52.

66. Стрельникова Є. Зміни показників технічної підготовленості волейболістів 10-11 років під впливом візуального сприйняття параметрів рухів. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2018. № 2. С. 63-67.

67. Суворова Т. І. Система контролю фізичного стану дівчат 11–17 років у процесі фізичного виховання : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2003. 20 с.

68. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії та методики фізичного виховання : підручник [в 2-х томах / за ред. Т.Ю. Круцевич]. К. : Олімп. л-ра, 2008. Т. 1. 391 с.

69. Трифан О. М. Фізична культура та дитячий волейбол на Закарпатті. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2008. С. 124–128.

70. Тюх І. А. Індивідуальні норми фізичної підготовленості молодших школярів у процесі фізичного виховання : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 НУФВСУ. К, 2009. 20 с.

71. Фізична культура в школі (5–9 класи) : метод. посібник / за заг. ред. С. М. Дятленка. К. : Літера ЛТД, 2009. 176 с.

72. Функційна анатомія : підручник для [студентів навч. закл. з фіз. вих. і спорту 3–4 рівнів акредитації] / Я. І. Федонюк, Б. М. Мицкан, С. Л. Попель[та ін.] ; за ред. Я. І. Федонюка, Б. М. Мицкана. Тернопіль : Навч. книга–Богдан, 2007. 552 с.

73. Ханюкова О. Сучасні тенденції розвитку функціональних можливостей волейболістів 13-14 років. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2015. Вип. 19, т. 2. С. 414-418.

74. Хрипко І. Динаміка показників психофізичного розвитку молодших школярів під впливом занять з традиційними та інноваційними засобами фізичної культури. *Молода спортивна наука України*. 2008. Вип. 12, Т. 2. С. 201–205.

75. Чернявський М. В. Рекреаційно-оздоровчі технології у процесі фізичного виховання молодших школярів : автореф. дис... канд. наук з фіз.вих. і сп. : 24.00.02 НУФВСУ. Київ, 2011. 20 с.

76. Швай О. Д. Педагогічні аспекти управління руховою активністю молодших школярів : автореф. дис... канд. наук з фіз. вих. і сп. : 24.00.02 ЛДУФК. Львів, 2000. 22 с.

77. Швець О. П. Розвиток фізичних якостей молодших школярів у процесі фізичного виховання на засадах системного підходу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і сп. : спец. 24.00.02 ПНУ імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2011. 20 с.

78. Шевченко О. О. Зміни показників швидкісної та швидкісно-силової підготовленості у волейболістів 12-13 років. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2016. № 2. С. 132-135.

79. Шиян Б. М. Теорія і методика наукових педагогічних досліджень у фізичному вихованні та спорті : навч. посібник. Тернопіль : Навчальна книга—Богдан, 2008. 276 с.

80. Юркевич Т. Ф. Вікові зміни швидкісно-силової підготовленості юних волейболістів 10-13 років на етапі початкового навчання. *Слобожанський наук.-спорт. вісник*. 2007. № 11. С. 54-57.